DOGAĐANJA NA PROSTORU OPĆINE KORČULE U POČETKU DOMOVINSKOG RATA

Općina Korčula, u koje su spadale sve današnje općine sa otoka Korčule i zapadni dio poluotoka Pelješca (do Mokala), u početku Domovinskog rata nalazila se u okruženju dva jaka vojnopomorska uporišta JNA na otocima Vis i Lastovo. Na otoku Vis bilo je i zapovjedno mjesto tadašnje Vojno-pomorske oblasti JNA.

Na otoku smo u vojarnama Korčula, Ražnjić i Privala imali dosta jako uporište JNA. Dio djelatnika JNA nije se mirio sa činjenicom da poslije iskazane volje hrvatskog naroda na referendumu, nemaju potporu naroda Republike Hrvatske i da praktično postaju njeni okupatori.

Na referendumu, za samostalnu i suverenu Hrvatsku izjasnilo se 93% stanovništva grada i tadašnje općine Korčula. Jedina vojna postrojba koja je u vrijeme referenduma imala svoju vertikalu podređenu vrhovništvu Republike Hrvatske, bila je postrojba MUP-a policijske postaje Korčula.

Već u travnju 1991. godine krizni štab općine Korčula organizirano je izmjestio kompletne vojne evidencije na sigurne lokacije, i organizirao djelovanje manjih postrojbi.

U stručni posao pri ustrojavanju postrojbi od početka su se uključili djelatnici Sekreterijata za narodnu obranu (SNO) općine Korčula. Oni su na temelju popisa dragovoljaca i dotadašnjeg ustroja postrojbi teritorijalne obrane, ustrojili prve postrojbe na otoku.

U lipnju 1991. godine, tadašnji Sekretarijat za narodnu obranu općine Korčula prestao je upućivati novake u "JNA". Neki od mladića koji su se u to vrijeme tamo nalazili sudjelovali su u ratnim djelovanjima u Republici Sloveniji.

Dana 28.06. 1991. započeo je s radom Karitas. Pored obavljanja zadaća humanitarnog zbrinjavanja stanovništva i izbjeglica, on je sudjelovao u izvlačenju i opremanju vojnika iz vojarni JNA, iz otoka, ali i otočkih mladića koji su se nalazili na odsluženju vojnog roka u Jugoslovenskoj armiji do otoka.

Preko domoljuba i prijatelja u koji su još bili u "Jugoslovenskoj narodnoj armiji", s kojima smo održavali veze znali smo za namjere i planove Jugo-vojske na našim prostorima i prije njihove realizacije. S otoka je pružena pomoć i ratnom zapovjedniku obrane Dubrovnika i Južnog bojišta generalu **Nojku Marinoviću**, koji je dobro poznavao zapovjedi i planove jugo-vojske na ovim prostorima. Ti kontakti ohrabrili su njega i druge Hrvate i domoljube od zanata sa bogatim vojnim iskustvom, na napuštanje "JNA" i stavljanje sebe u službu obrane Republike Hrvatske.

Na inicijativu Vijeća za narodnu obranu općine Korčula, 23.07. ustrojavaju se prve dvije satnije rezervnog sastava ZNG: istočna i zapadna satnija. Za zapovjednika istočne satnije bio je određen **Tonči Gatti** iz Korčule, a zapadne **Ivan Šeparović** iz Blata. **Zdravko Žuvela** iz Vela Luke bio je određen za zapovjednika bataljuna ZNG općine Korčula.

Te dvije satnije su bile prve vojne postrojbe na otoku. Pripadnici zapovjedništva tih satnija (bataljuna) vođeni kriznim štabom općine, neprekidno su izvršavali pripreme (praćenje rada oficira JNA u i van vojarni, izvlačenje i otpremanje vojnika iz vojarni kućama, ustrojavanje postrojbi Teritiorijalne obrane, nabava oružja, uspostava sustava veze na otoku ...) koje su rezultirale mobilizacijom bataljuna ZNG.

Nakon posjeta tadašnjeg Ministra obrane **Luke Bebića**, tadašnjoj općini Korčula pristupilo se ustrojavanju bataljona sastavljenog od 4 satnije. Tada se i postrojbe MUP-a brojčano ojačavaju pričuvnim sastavom.
Krizni štab općine Korčula, vođen predsjednikom općine Korčula **Tončom Gavranićem**, u to je vrijeme uložio ogroman trud u ubjeđivanju čelnih ljudi Jugovojske na na čelu sa komandantom Simeunom Vučetićem, kako bi na miran način otišli sa otoka i da ne postupaju onako kako im se nalaže iz Beograda.

Paralelno sa pregovorima, spoznajući namjere vodstva jugovojske, jačali smo svoje vojne postrojbe, kako bi se u slučaju potrebe i vojnim sredstvima mogli suprostaviti neprijatelju i osloboditi okupirane "vojarne Jugoslovenske Armije" na našem otoku.

Poslije završenog preustroja iz dvije u četiri satnije, u drugoj polovici kolovoza 91.g. zapovjedništvo bataljuna ZNG, zajedno sa djelatnicima SNO i zapovjednicima postrojbi, organiziralo je i sprovelo prvo postrojavanje 1. Orebićke, 2. Korčulanske, 3. Blatske i 4. Veloluške satnije.
Prvo postrojavanje satnija " bataljuna ZNG općine Korčula" bilo je 20. 08 1991. godine. Na tome postrojavanju zapovjednik bataljuna **Zdravko Žuvela** sa zapovjednicima satnija: **1. pok. Tihomirom Antunovićem**, **2**. **Mirkom Duhovićem, 3. Markom Sardelićem (Sajeta) i 4. Goranom Borovinom** napravili su prozivke prvih pripadnika bataljuna. Kako se ne bi odazivali na pozive JNA čiji je sustav pozivanja to vrijeme i dalje funkcionirao, pripadnici postrojbi upoznati su sa načinom pozivanja u organizaciji službenih organa Republike Hrvatske.

Pregovore sa komandantima JNA na otoku vodstvo općine odradilo je vrlo mudro i spretno. To je rezultiralo oslobađanjem vojarni bez ljudskih žrtava i priskrbljivanjem velikih količina vojnog materijala. Razoružanje postrojbi JNA urađeno je temeljem sporazuma koji je bio potpisan između predsjednika općine Korčula ing. **Tonča Gavranića** i tadašnjeg zapovjednika kasarne Korčula **Tomislava Katića.**

Već 13.09. Sekretarijat za Narodnu obranu općine Korčula mobilizirao je zapovjedništvo bataljuna ZNG. Noću 13./14. rujna 1991., dok je uz pomoć domoljuba iz brodogradilišta Greben u Vela Luci, našoj mornarici bio otpreman prvi vojni brod koji je na svoj jarbol podigao stijeg HRM, istodobno je iz kasarni JNA zapovjedništvo bataljuna preuzelo oružje koje je pripadalo Teritorijalnoj obrani općine Korčula. Već sutradan 15.09 izvršena je mobilizacija[1] kompletnog bataljuna.

U idućih 5-6 dana smo uzeli i ostalo oružje koje je pripadalo kasarnama JNA na Korčuli. Tih smo dana uzeli ukupno oko: 2000 komada pješačkog oružja, 25 topova, sredstva PZO, kao i logistička sredstva: kamione, cisterne, mala vojna vozila, dakle ogroman vojni materijal.
To su oružje naši vojnici i domoljubi na otoku dočekali sa velikim oduševljenjem. Ubrzo po naoružavanju i opremanju postrojbi Zbora narodne garde (ZNG) za zapovjednika obrane općine Korčula bio je određen **Tomislav Katić**

Na otoku su osim postrojbi ZNG, koje početkom prosinca 1991. g. prelaze pod zapovjedništvo HRM i postrojbi MUP-a, djelovale i postrojbe Narodne i Civilne zaštite.

Odred Narodne zaštite počeo je djelovati tijekom rujna 1991.g. Za zapovjednika odreda općine Korčula bio je određen Tomislav Gavranić. Postrojbe su takođe bile ustrojene po teritorijalnom principu.

---

[1] Mobilizacija -spajanje pripadnika postrojbe sa oružjem i njihovo upoznavanje sa ratnom zadaćom

Po dobivanju oružja iz vojarni postrojbe Narodne zaštite dobile su pješačko oružje. Obavljale su uglavnom zadaće osiguranja vitalnih objekata na području svojih Mjesnih zajednica i uređenja njihovih teritorija za obranu.

Dana 19.09. poslije slamanja otpora i zadnjih "jugonostalgičara" u redovima jugovojske došlo je do preuzimanja svih vojarni na otoku. Dio bivših "oficira", na čelu sa **Tomislavom Katićem** (**Dragan Ugrina**, **Veljko Kabić**, **Dane Mileusnić**, **Zdenko Matković**...) odmah je prešao u redove postrojbi tadašnjeg bataljuna ZNG, a dio je ostao na otoku gdje, su kao civili, pomagali ustroju vojske na otoku.

Dio koji se nije mirio sa prestankom homogenizacije ovih prostora od strane Beograda, izvršio je pripreme, a poslije napada jugovojske na Privalu 27.09., zauvjek je sa svojim obiteljima, napustio naš otok. Neki od njih kasnije su u sastavu jugovojske aktivno sudjelovali u napadu na Republiku Hrvatsku.

Pored novoustrojenih postrojbi ZNG značajnu ulogu u preuzimanju i razminiranju vojarni imale su i postrojbe MUP-a.

Oružjem priskrbljenim bez ljudskih žrtava sa zapovjedništvom bataljuna ZNG kao nositeljem, Sekretarijat za NO Općine Korčula tijekom listopada i studenog provelo je nove mobilizacije. Ustrojene su i osposobljene nove postrojbe, sada već pod pod Zapovjedništvom obrane općine Korčula i to:

- postrojbe obalnog topništva i to bitnica 85 mm Privala, Velo Dance, te vod 85mm Lumbarda (Berkovica);
- postrojbe pokretne obalne bitnice 76 mm sa svojim vodovima: u Trpanjskoj Dubi, Lovištu i Zahumlju (poviše Blaca);
- postrojbe PZO i odred naoružanih brodova, koji su obitavali jednim svojim dijelom u Žrnovskoj Banji a drugim u Vela Luci;
- protivoklopni vod 9K11 Maljutke
- protivdiverzantski vod
- interventni vod
- bitnica minobacača 82 i 120 mm i topnički izviđači;

Da sve to dobro funkcionira preustrojeni su i :
- vod veze koji je sve to opsluživao i imao je zadaću radio prisluškivanja i praćenja neprijatelja u našoj okolici i
- logistički vod koji je brinuo o snabdjevanju i održavanju sve tehnike i naoružanja kojeg smo imali.

Težište u organizaciji obrane općine bilo je na pripremi prostora za protudesntnu, protudiverzantsku i protubrodsku obranu.

ORGANIZACIJA OBRANE OPĆINE KORČULA
od rujna do studenog 1991 .g.

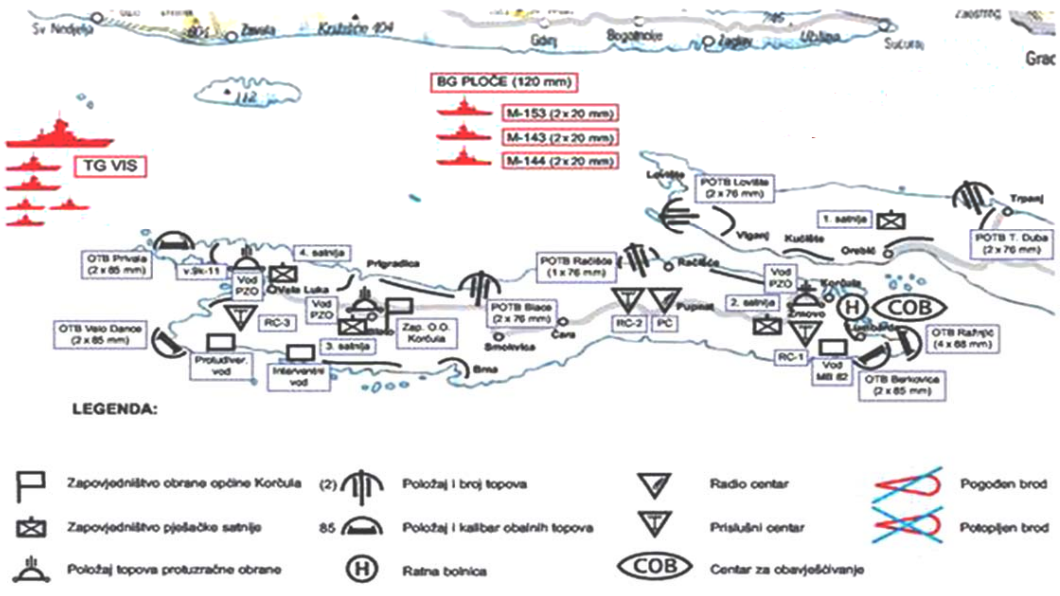

Gospodarstvo općine u cijelosti je bilo uključeno u obranu općine Korčula.
Nema gospodarskog subjekta privatnog ili „društvenog" koji se nije uključio u obranu.
Najznačajniju potporu obrani općine Korčula pored brodogradilišta Radež i tekstilnog poduzeća Trikop iz Blata, te brodogradilišta Greben iz Velaluke dali su:

- brodogradilište Inkobrod koje je pravilo ručne bombe i oklopni transporter koji je u listopadu 1991. predat postrojbama obrane Dubrovnika i
- Mediteranska plovidba koja je prevozila sva vojna sredstva. Ona je osigurala materijalna sredstva za naoružavanje i opremanje korčulanskih postrojbi sredstvima veze.

Naravno tu treba uključiti i sve hotelske kuće koje su davale smještaj i hranu svim postrojbama na terenu.
Pored opremanja svojih postrojbi priskrbljenim oružjem pružili smo veliku pomoć općinama i postrojbama u našem susjedstvu, kojima smo dali:

- gradu Dubrovniku: 5 topova, 400 cijevi pješačkog oružja, minobacač 120 mm, 4 motorna vozila, protuoklopne rakete "maljutke", 300 granata za topove i desetak tisuća komada streljiva za pješačko naoružanje;
- općini Makarskoj upućen je jedan top 85mm, a za uzvrat smo dobili 3 minobacača 120 mm sa streljivom i 3 motorna vozila;
- Zapovjedništvu ratne luke Ploče data su dva topa 85 mm i 300 komada streljiva za PZO topove 40 mm,
- gradu Šibeniku dato je streljivo za minobacače 120 mm
- općini Hvar jedno motorno vozilo
- p/o Pelješcu pješačko oružje i streljivo a otoku Mljetu radio sredstva.

Na obilježavanju 5. godišnjice korčulansko - zapadnopeljeških postrojbi tadašnji zapovjednik HRM admiral Vid Stipetić se, uime postrojbi kojima smo uputili pomenuta sredstva, zahvalio stroju postrojbi obrane općine Korčula riječima:

„Dragovoljci ZNG i MUP-a bivše općine Korčula, osvojili su ovdašnje vojarne i velike količine svakovrsnog naoružanja i opreme bivše JNA. Nisu ga zadržali samo za sebe, nego su u onim teškim danima nametnutog nam rata, veliki dio dali i postrojbama obrane cijele Dalmacije".

Prva vojna akcija na otoku usljedila je kao reakcija jugovojske na oduzimanje oružja iz "njihovih vojarni" . To je bilo iskrcavanje jugovojske u vojarnu Privala .
Kako je preuzimanje vojarni urađeno u tajnosti, reagiranje jugovojske iz njihovih uporišta na Visu i Lastovu, na zahtjev dijela pripadnika jugovojske iz vojarne Korčula (**Tris**, **Vukšić**, **Galić**...) usljedilo je dana 27.09. 1991. g. Oko 30 brodova blokiralo je je vojarnu Privala i zapadni dio otoka. Dio jugo-vojske koji se iskrcao u vojarnu izvukao je dubinske mine i uništio sva ona sredstva koja mi do tad nismo bili izvukli iz vojarne.
Tek ustrojene ali još uvjek neuvježbane postrojbe ZNG , blokirale su vojarnu i na taj način osigurale da jugovojska ne krene ka Vela Luci.

Početkom listopada 1991. godine imamo **prve žrtve sa otoka**. U zaustavljanju prodora jugovojske kroz Konavle, borio se i vod dragovoljaca iz policijske postaje Korčula. Njega je vodio tadašnji zamjenik zapovjednika **Stanko Šutalo**.

Slabo pripremljeni i opremljeni, u složenoj situaciji u kojoj su se zatekli nakon silovitog prodora neprijatelja, kroz Konavle 05. 10. poginuo je pričuvni policajac **Želimir (Antuna) Žanetić** iz Blata.

Šest pripadnika postrojbe bilo je zarobljeno i ranjeno, od kojih **Vlatko Bokšić** i **Damir Šulentić** iz grada Korčule. Osim njih zarobljeni su bili: **Jadran Zlokić**, **Zoran Tomaš** i **Tonko Gugić** iz Velaluke te **Ante Nobilo** i **Ivo Popović** iz Blata.

Dana 07.10 imali smo **prvog ranjenika na otoku**. Prilikom raketiranja našeg centra veze na brdu Sveti Staž kod Žrnova, ranjen je bio pripadnik voda veze bataljna ZNG **Stanoje Antić**. Kirurški zahvat za njegovo spašavnje urađen je u Ratnoj bolnici, koja je istog dana bila ustrojena u Korčuli u hotelskom kompleksu Bon Repos.

Prvi okršaj sa neprijateljem imali smo 16.11.1991. Tada su su topnici obrane općine Korčula razbili dio brodova jugo-flote, koji su se nakon poraza u splitskom kanalu, bili skupili u Neretvanskom i Korčulanskom kanalu. Tom pobjedom razbijena je 3. (posljednja) pomorska blokada Jadrana. Nekoliko mjeseci nakon naše pobjede flota JRM mirno se povukla iz Hrvatskog dijela Jadranskog mora